

1 ואם הביאן מחוץ לתחום, אסור לאכלם ביו"ט, וְהָאֵם בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל
2 וְהָ מוֹתֵר לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר, אַע"פ שֶׁאֵם צַד הַגּוֹי בְּיו"ט אִסּוּר אִף
3 לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר, בְּאִסּוּר תַּחֲמוּמִין לֹא אִסּוּר אֵלָּא לֹזֶה שֶׁבָּאוּ בְּשִׁבְלֵו.
4

5 הגמרא חוזרת לענין צידת בעלי חיים בו עסקנו בתחילת הפרק:
6 אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא אָמַר רַב, הַפּוֹכֵר אֶת הַמֵּים – סוֹתָם אֵת
7 פִּתְחָהּ שֶׁל תַּעֲלַת מֵיִם מְעַרְבֵי יוֹם מֵוֹכ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכְנסוּ בָּהּ דָּגִים
8 בְּיו"ט, וְלִמְחֶר בְּיו"ט הַשֵּׁמֶשׁ וּמִצָּא בָּהּ דָּגִים, מוֹתֵרִין.
9 אָמַר רַב חֲסִידָא, מוֹדְרֵי רִבְנֵי – רַב, שֶׁאִמַּר שֶׁסְכִירַת הָאִמָּה נִחְשָׁבֶת
10 הַזְמַנָּה לְדָגִים אִף שֶׁלֹּא עָשָׂה מַעֲשֶׂה בְּגוֹפֶם, נִלְמָד שֶׁחֵץ שֶׁקָּנְנָה –
11 שֶׁעָשָׂתָה לָּהּ קֶן לִלְדוֹת בּו בְּפִרְדָּם, וְיִלְדָּה בּו עַפְרִים וְעֵדִינִין הֵם
12 קִטְנִים, אֵינָה צָרִיכָה זְמַן – אוֹתָם הוֹלְדוֹת, אַע"פ שֶׁלֹּא עָשָׂה מַעֲשֶׂה
13 הַכְנָה בְּגוֹפֶם.

14 אָמַר רַב נַחֲמָן שְׁהִיָּה גַם הוּא תַלְמִידוֹ שֶׁל רַב וְחִבְרֵי שֶׁל רַב חֲסִידָא,
15 נִפְּל חֲבֵרִין – נִכְשַׁל חֲבֵרֵנוּ רַב חֲסִידָא בְּרַבְרָבָתָא – הַכְּנִיס רָאשׁוּ
16 לַמַּחְלֻקוֹת גְּדוּלוֹת וְקוֹשִׁיּוֹת שִׁירְבוּ עֲלֵיו בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וְלִקְמָן
17 בְּסוּמָן מִפְּרֹשׁ קוֹשִׁיּוֹת. אֵיכָא דְאָמְרִי, שֶׁלֹּא רַב חֲסִידָא אִמְרָה אֵלָּא
18 אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא, מוֹדְרֵי רִבְנֵי נִלְמָד חֵץ שֶׁקָּנְנָה בְּפִרְדָּם אֵינָה
19 צָרִיכָה זְמַן. וְלִפִּי לִשׁוֹן זֶה אָמַר רַב נַחֲמָן, נִפְּל בַּר חֲבֵרִין – בִּן חֲבֵרֵנוּ,
20 שֶׁאִף רַב הוּנָא אֲבִיו שֶׁל רַבָּה הִיָּה תַלְמִידוֹ שֶׁל רַב וְחִבְרֵי שֶׁל רַב
21 נַחֲמָן בְּרַבְרָבָתָא.

22 וְעַתָּה מִסִּיּוֹם רַב נַחֲמָן אֵת דְּבָרָיו מֵה שִׁישׁ לַהֲקִשׁוֹת עֲלֵיהֶם: הֵתָם –
23 חִיָּה שְׁקִינָה בְּפִרְדָּס, לֹא קָא עֲבִיד מַעֲשֶׂה זִימּוֹן מַעֲיוּט, הָבָא – גְּבִי
24 אִמַּת הַמֵּיִם, הָא קָא עֲבִיד מַעֲשֶׂה, שֶׁהָרִי סְכִירַת הַמֵּיִם הִיָּתָה לָשֵׁם
25 הַזְמַנָּה הַדָּגִים, וְאֵין לַלְמּוּד מִזֶּה לְהַתִּיר חִיָּה שְׁקִינָה בְּפִרְדָּס.

26 וּמִלְבַּד זֹאת יֵשׁ לַהֲקִשׁוֹת גַּם מִבְּרִייתָא: וְכִי חִיָּה שְׁקִנָּה בְּפִרְדָּס לֹא
27 בְּצֵיא זְמַן, וְהִתְנַיָּא, חֵץ שֶׁקָּנְנָה בְּפִרְדָּם צָרִיכָה לְזְמַן – אֵת הוֹלְדוֹת
28 מַעֲיוּט, וְצִפּוֹר דְּרוֹר שִׁזְמַנָּה מִבְּעוֹד יוֹם לֹאכֻלָּה, צָרִיךְ לְקַשּׁוֹר
29 בְּכַנְפֶּיהָ לְסִימָן, בְּרִי שֶׁלֹּא תִתְחַלֵּף בְּאֶמָּה, שֶׁאִף אִמָּה קִטְנָה הִיָּה
30 וְנִרְאוֹת שׁוֹת, וְזוֹ עֲדוֹת שֶׁהָעִיּוֹ מִפִּי שְׁמִיעָיָה וְאַבְטָלִיּוֹן. מִסִּיקָה
31 הַגְּמָרָא: תִּיּוֹבָתָא – מִכָּאן תִּשׁוּבָה עַל דְּבָרֵי רַב חֲסִידָא וְאוֹ רַבָּה בַּר
32 רַב הוּנָא.

33 עַתָּה מִקְשָׁה הַגְּמָרָא לֵאדִיר גִּיסָא, עַל מַה שֶׁשֵּׁנִינוּ בְּבְרִיתָא שְׁחִיָּה
34 שְׁקִנָּה בְּפִרְדָּס צָרִיכָה לְזְמַן: וְיָמִי בְּצֵיא זְמַן, וְהִתְנַיָּא, לְגַבִּי מַה
35 שֶׁנִּחְלַקוּ בַּמִּשְׁנָה (י). ב"ש וּב"ה לַעֲנִין זִימּוֹן יוֹנִים מַעֲיוּט אִם צָרִיךְ
36 לְנַעֲנֵעַ אוֹ דִּי בְּאִמְרִיהָ, מִיָּהוּ לְכוּ צָרִיךְ זִימּוֹן, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן
37 אֱלִיעֶזֶר, מוֹדִים בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל עַל שֶׁהוֹמִינִן מַעֲרַב יוֹם טוֹב בְּתוֹךְ
38 תֵּקֶן וּמִצָּא אוֹתָם בְּיו"ט עַל דֶּף שֶׁלִּפְנֵי תֵּקֶן שְׁאִסּוּרִין, מִשּׁוּם שֶׁחִיִּישִׁין
39 שְׁמָא אוֹתָם שֶׁהוֹמִין פִּרְחוּ וְאֵלּוֹ אַחֲרֵיהֶם הֵם. בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים –
40 שֶׁצָּרִיךְ זִימּוֹן מַעֲיוּט, בְּיוֹנֵי שׁוֹדֵךְ וְיוֹנֵי עֲלִיָּה – יוֹנֵי בַר שֶׁמִּקְנִין
41 בְּשׁוֹבָכוֹת וּבַעֲלִיּוֹת הַבָּתִּים, וְצִפּוֹרִים שֶׁקָּנְנוּ בְּמִסְתֵּיחִין וּבְכִידָה – פִּכִּין
42 שֶׁנִּתְנִין בְּחוֹמוֹת הַבֵּיתוֹת וְהַמְּגַדִּלִּים, שֶׁכָּל אֵלּוֹ אֵין דַּעְתּוֹ עֲלֵיהֶם
43 בְּסַתְמָא. אָבֵל אֲוִיּוֹם וְתִרְנַנְלוּם שֶׁבַחְצִירו, וְיוֹנֵי תְּרַדְסִיאֵי שֶׁבִּבְתֵּי,
44 וְחֵץ שֶׁקָּנְנָה בְּפִרְדָּם מַעֲיוּט, מוֹתֵרִין וְאֵין צָרִיכִין זְמַן, שֶׁכָּל אֵלּוֹ אֵין
45 מַחוֹסְרִים צִידָה וְדַעְתּוֹ עֲלֵיהֶם.

46 עוֹד אָמַר רַבִּי שֶׁמַּעֲנִין בִּן אֱלִיעֶזֶר בַּעֲנִין זִימּוֹן: וְצִפּוֹר דְּרוֹר כְּשִׁמְזוּמִינָה
47 מַעֲיוּט צָרִיכָה לְקַשֵּׁר בְּכַנְפֶּיהָ לְסִימָן בְּרִי שֶׁלֹּא תִתְחַלֵּף בְּאֶמָּה, מִפְּנֵי
48 שֶׁהֵן דְּמוּת זֶה לָזֶה. וְהַקְּוִשְׁרִים בְּכַנְפֵיהֶם, שֶׁהוּא סִימָן זִימּוֹן, וְכֵן
49 הַמְּוִנְעֵנִין הוּא מִכִּירִין בְּלֹא סִימָן, אִם הֵם בְּגוֹדוֹת וּבְכַתְּמִים וּבְשִׁיחִין
50 וּבְמַעֲרוֹת, מוֹתֵרִין לִיטֵל בְּיו"ט, וְאִם הֵם בְּאֵילָנוֹת אֲסוּרִין לִיטֵל
51 בְּיו"ט אֲפִילוֹ אִם נִפְלוּ מִעֲצָמָן, שְׁפָא עֲלָהּ בְּאֵילָן כְּדֵי לְהוֹרִיד
52 וְיִתְלַוֵּשׁ מִן הַמַּחְבֵּר. וְהַקְּוִשְׁרִין וְהַמְּוִנְעֵנִין בְּשֶׁל הַפֶּקֶר בְּכָל מְקוֹם
53 – אֲפִילוֹ אִינֶם בְּרִשׁוֹת הַקּוֹשֶׁר וְהַמְּנַעֲנֵן, אֲסוּרִין אִף בְּחוֹל מִשּׁוּם
54 נִלְּל, שְׁאוֹתוֹ שֶׁקִּשְׁרִין אוֹ נַעֲנֵנִן קִנָּאן מִהַפְּקֵר. זֶהוּ סִיּוֹם הַבְּרִיתָא
55 דְּרַבִּי שֶׁמַּעֲנִין בִּן אֱלִיעֶזֶר. וְעַל כָּל פְּנִים מִפְּרֹשׁ בְּבְרִיתָא זֶה שְׁחִיָּה
56 שְׁקִנָּה בְּפִרְדָּס אֵינָה צָרִיכָה זִימּוֹן, וְקִשְׁה מִבְּרִיתָא דְּשִׁמְעִיָּה
57 וְאַבְטָלִיּוֹן.

58 מִתַּרְצַת הַגְּמָרָא: אָמַר רַב נַחֲמָן, לֹא קִשְׁיָא, הָא – בְּרִיתָא דְּרַבִּי

59 שֶׁמַּעֲנִין בִּן אֱלִיעֶזֶר מִדְּבַרְתָּ בָּהּ – בּוֹלַד, שְׁכִינִין שְׁהִיא קִטְנָה וְאֵינָה
60 יִכּוֹלָה לְבָרוּחַ דַּעְתּוֹ עֲלֶיהָ וְאֵינָה צָרִיכָה זִימּוֹן, הָא – בְּרִיתָא
61 דְּשִׁמְעִיָּה וְאַבְטָלִיּוֹן שֶׁאִמְרוּ שֶׁצָּרִיכָה זִימּוֹן עוֹסֶקֶת בְּאֶמָּה, שְׁכִינִין
62 שְׁהִיא גְּדוּלָּה וְיִכּוֹלָה לְבָרוּחַ צָרִיכָה זִימּוֹן. הַגְּמָרָא דּוּחָה הַסֵּבֶר זֶה
63 וְתַמְהָא: וְכִי אֲמָהּ בְּזִמּוֹן סָנִי לָהּ, הֲלֹא הִיא מַחוֹסְרַת צִידָה, וְצִידָהּ
64 מַעֲלִייתָא בְּצֵיא. אֵלָּא אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק, אִירִי וְאִירִי – שֶׁנִּי
65 הַבְּרִיתוֹת עוֹסְקוֹת בְּצִידָה – בְּבַתָּה, שְׁהִיא קִטְנָה וְאֵינָה יִכּוֹלָה
66 לְבָרוּחַ, הָא – בְּרִיתָא דְּרַבִּי שֶׁמַּעֲנִין בִּן אֱלִיעֶזֶר, מִדְּבַרְתָּ בְּגִנָּה
67 הַסְּמוּכָה לְעִיר וּמִסְתַּמָּא יָדַע בַּהּ מַעֲיוּט וְדַעְתּוֹ עֲלֶיהָ וְאֵינָה צָרִיכָה
68 זִימּוֹן, הָא – בְּרִיתָא דְּשִׁמְעִיָּה וְאַבְטָלִיּוֹן, מִדְּבַרְתָּ בְּגִנָּה שְׁאִינָה
69 סְמוּכָה לְעִיר, וְכִיּוֹן שֶׁלֹּא יָדַע בַּהּ מַעֲיוּט אֵין דַּעְתּוֹ עֲלֶיהָ וְצָרִיכָה
70 זְמַן.

משנה

71 בְּהֶמָּה מְסוּכָּנָה, וִירָא שְׁמָא תְּמוּתָה, הִרִי זֶה לֹא יִשְׁחָט אוֹתָהּ בְּיו"ט
72 בְּכֵדִי שֶׁלֹּא לְהַפְסִיד אֵת בִּשְׂרָהּ, אֵלָּא אִם בֶּן יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ שְׁהוֹת בְּיוֹם
73 טוֹב לְאִכּוֹל מִכָּנָה אֲפִילוֹ רַק בְּיוֹת בִּשְׂר צָלִי – שֶׁהוּא קָל שֶׁבְּשִׁיּוּלִין.
74 וְאִזּוֹ שֶׁמֶשׁ הַפֶּסֶד מִמּוֹנוֹ מוֹתֵר לְשׁוּחְטָהּ.
75 רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר, אֲפִילוֹ אִם אֵין שְׁהוֹת בְּיוֹם לְצִלּוֹתוֹ אֵלָּא לְאִכּוֹל
76 מִמְּנֵה בְּיוֹת בִּשְׂר חֵי, וְאֲפִילוֹ אֵין שְׁהוֹת בְּיוֹם לְהַפְסִיד עוֹרָה מִמְּנֵה,
77 יִכּוֹל הוּא לְאִכּוֹל מִבֵּית מִכְיָתָה – מִמְּקוֹם הַשְּׁחִיטָה שֶׁהוּא מוֹפֶשֶׁט
78 וְעוֹמֵד.
79 שְׁחָתָה – לְבַהֲמָה מְסוּכָּנָה בְּשָׂדֶה, שֶׁנִּתְיָרָא שְׁמָא תְּמוּתָה קוֹדֵם
80 שֶׁתִּגְעֵי לְעִיר וְשִׁחְטָהּ בְּמִקּוֹם שְׁהִיא, לֹא יִבְיָאָהּ לְבֵיתוֹ כְּשֶׁהוּא
81 נוֹשֵׂא אוֹתָהּ עַל כִּתְפֵּיו בְּמִטָּה וּבְמִטָּה – אוֹ בְּמוֹטָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא
82 דֶּרֶךְ פְּרוֹסוֹם וְחֻלּוֹל בְּיו"ט, אָבֵל מִכָּאִי בְּיָדוֹ אֲכָרִים אֲכָרִים.
83

גמרא

84 אָמַר רַבִּי בַּר אֲבָא, הַפֶּשֶׁט וְנִתְחַן פִּירֵשׁ הַכְּתוּב בְּקִרְבֵּן עוֹלָה דְּכַתִּיב
85 (ויקרא א' 1) 'וְהַפֶּשֶׁט אֵת הָעוֹלָה וְנִתַּח אֹתָהּ לְנִתְחֶיהָ', וְהוּא הָדִין יֵשׁ
86 לַלְמּוּד לְקַצְבִּים בְּאִכְלַת הַדִּיּוֹט. וּמִפְּרֹשׁ דְּבָרָיו, מִכָּאֵן – מִקְרָב
87 עוֹלָה לְמִדָּה תוֹרָה דְּרָךְ אֲרֵין שֶׁלֹּא יֵאָכֵל אֶדָם בְּשָׂר קוֹדֵם הַפֶּשֶׁט
88 הָעוֹר וְנִתְחָה הַבֶּשֶׂר לְנִתְחִים.
89 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: (לְאַפּוֹקִי) מָאי קָא מַשְׁמַע לָן, אֵילִימָא שְׁכוּנוֹתוֹ
90 לְאִסּוּר מַעֲיָקָר הָדִין, וְלֹא רַק מִמְּנַהֵג דְּרָךְ אֲרֵין, וְלְאַפּוֹקִי מְדַרְבֵּי
91 הוּנָא, דְּאָמַר רַב הוּנָא, בְּהֶמָּה בְּחִיָּה בְּחֻקָּת אִסּוּר עוֹמֶדָה, וְלִכְּן אִם
92 אִירַע סֶפֶק בְּשִׁחִיתָהּ הִרִי הִיא בְּחֻקָּת אִסּוּרָה, עַד שֶׁיּוֹדֵעַ לָךְ בְּמָה
93 נִשְׁחָתָה. אֲבָל אִם נִשְׁחָתָה כְּרָאוּי, הִרִי בְּחֻקָּת הָדִין הִיא עוֹמֶדָה
94 שְׁסֵת בְּחֻמוֹת אֵינֶן טְרֹפוֹת, וְאִם נִמְצָא בָּהּ נֶקֶד בְּרִיאָה אוֹ בִּבְנֵי
95 מַעִים, וְיֵשׁ לְתַלּוּת לְאַחַר שְׁחִיטָה וְלַהֲכַשִּׁיר, אוֹ בְּקוֹדֵם שְׁחִיטָה
96 וְלִאֲסוּר, הַעֲמִידָנָה עַל חֻקָּתָה קוֹדֵם שֶׁנִּמְצָא בָּהּ סֶפֶק זֶה, וּמוֹתֵרָה,
97 עַד שֶׁיּוֹדֵעַ לָךְ בְּמָה נִשְׁחָתָה – עַד שֶׁתִּדַּע שְׁהִיא וְדָאִי טְרֵפָה. וְנִאֲמַר
98 שְׂרַמִּי בַר אַבָּא בַּא לְחַלּוֹק עֲלֵיו וְלֹמַר שְׁגַם אַחֵר שֶׁנִּשְׁחָתָה אֵין הִיא
99 בְּחֻקָּת הָדִין וְאִסּוּר לְאִכְלָה עַד שִׁפְשִׁיטָה וְיִבְרַר שְׁאִינָה טְרֵפָה.
100 אוֹמֶרֶת הַגְּמָרָא שְׁאֵין לֹמַר כֵּן, שֶׁהִרִי וְהָאֵין תֵּקֶן מִתְּנִיתִין בְּרַב
101 הוּנָא שֶׁסּוֹבֵר שֶׁאַחַר שְׁחִיטָתָה הִיא בְּחֻקָּת הָדִין, וְהֵתֵן – שֶׁנִּינוּ
102 בַּמִּשְׁנֵינֵינוּ לַעֲנִין מְסוּכָּנָה, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר, אֲפִילוֹ יֵשׁ שְׁהוֹת
103 לְאִכּוֹל רַק בְּיוֹת חֵי מִבֵּית מִכְיָתָה מוֹתֵר לְשׁוּחְטָהּ, מָאי לָאוּ – הָאֵם
104 אֵין כּוֹנֵת רַבִּי עֲקִיבָא מֵה שֶׁאִמַּר מִבֵּית טְבִיחָתָה הֵיינו מִבֵּית
105 מִכְיָתָה מִפֶּשֶׁ, כְּלֹמֶר מִקּוֹם שְׁחִיטָתָה שֶׁהוּא מוֹפֶשֶׁט וְעוֹמֵד, אֲשֶׁר
106 לְפִי זֶה מוֹכַח מִדְּבָרָיו שֶׁאִף קוֹדֵם הַפֶּשֶׁט וְנִתְחָה מוֹתֵר לְאִכְלָה.
107 דּוּחָה הַגְּמָרָא: לֹא – אֵין כּוֹנֵת רַבִּי עֲקִיבָא לְמִקּוֹם הַשְּׁחִיטָה, אֵלָּא
108 מִבֵּית טְבִיחָתָה הֵיינו מִקּוֹם שֶׁמְּוֹכָחָה אֲכִילָתָה – בְּנֵי מַעִיָּה
109 שֶׁהִמָּאכֵל נִחְתָּר וּמִתְעַכֵּל שֶׁם, וְדוּקָא לְאַחַר הַפֶּשֶׁט וְנִתְחָה,
110 וְלַעֲלוֹם יֵשׁ לֹמַר שְׂרַמִּי בַר אַבָּא לְאַפּוֹקִי מִדְּרַב הוּנָא בַּא. מִשִּׁיבָה
111 הַגְּמָרָא עַל דְּחִיתָהּ, וְהָא תָּנִי רַבִּי תִּיָּא בְּבִיאור שֶׁנִּתְחָה דְּהֵיינו
112 מִקּוֹם מִכְיָתָה מִפֶּשֶׁ.
113 אֵלָּא רַבִּי בַּר אֲבָא

ביצה דף כד עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה" (ליום חמישי) קפה

הגמרא עוד דברים שאסרו מטעם זה: תנו רבנן, אין הפסא יוצא
במקלו ביו"ט, מפני שהוא דרך חול, וכן לא יצא הרקיע בפתרמילו –
ילקוטו, ואין יוצאין בכפסא – לשאת אדם על כסא ממקום למקום,
אחד האיש ואחד האשה.
מקשה הגמרא: איני, והא שלח רבי יעקב בר אידי לחכמים, וכן אחד
היה בשבכותינו, והיה יוצא ביו"ט בגלודקין שלו – כסא מתקפל
שהיה רגיל לצאת בו, וכאן ושאלו את רבי יהושע בן לוי אם נכון
הוא הדבר, ואמר, אם רבים צריכין לו לבית המדרש לדרשה,
מוקרי, וסמכו רבותינו להקל בזה על דברי אחי שקאי, דאמר, אנה
אפיקתיה – אני הוצאתיו לרב הונא ביו"ט ע"ג כסא מ'היני' ל'שלי',
וכן מ'שלי' להיני. וכן אמר רב נחמן בר יצחק, אנה אפיקתיה למר
שמואל ביו"ט ע"ג כסא משמשא לטולא – מחמה לצל ומטולא
לשמשא – ומצל לשמש. הרי שמותר להוציא ע"ג כסא ביו"ט.
מתרצת הגמרא: הנהם שהתירו לצאת ע"ג כסא, הטעם הוא כדאמר
רבי יהושע בן לוי מצמא, אם היו רבים צריכין לו, מוקרי, והברייתא
שאוסרת מדברת כשאין זה לצורך רבים.
אמר ליה רב נחמן להמא בר אבא – כך שמך, וכינו אותו שליח ציין
– שהיה רגיל לעלות לירושלים, כי סלקת להתם – כאשר תעלה
לארץ ישראל, אפיך – הרבה בשבילי את הדרך להקיף את ההר,
ווייל אפולקא דצור – ולך דרך מדרגות של 'צור', ווייל לגבי ו-ולך
אצל דרבי יעקב בר אידי היושב בצור, וכפי מנייה – ותשאל אותו,
כפא מה אתון ביה – מה דעתכם לגבי ההיתר להוציא אדם ע"ג
כסא כשרבים צריכים לו. אדאמל להתם – עד שהלך חמא בר אדא
לצור נח נפשיה דרבי יעקב בר אידי – נפטר רבי יעקב בר אידי, ולא
היה יכול לשאלו. כי סליק – כשעלה לארץ ישראל, אפיקתיה –
מצאו חמא בר אדא לרבי זריקא, אמר ליה לרבי זריקא, כפא מה
אתון ביה – להתיר כשרבים צריכים לו, אמר ליה, הכי אמר רבי
אמי, מותר, ובכלבד שלא יבתה – שלא ישאנו על כתיפו. מבארת
הגמרא: מאי ובכלבד שלא יבתה – מהו כיתוף האסור. אמר רב יוסף
בריה דרבא, באלונקי – שנותן זרועו על כתף חבירו וחבירו על
כתפו, וזה יושב בכסאו על זרועותם, שזה דרך חול ופרהסיא טפי
משנושאים בין ידיהם בכסאו, ונראים כמי שרוצים להוליך למקום
רחוק. מקשה הגמרא על רבי אמי: איני – וכי אסור לכתף לצורך
רבים, והא רב נחמן שריא – התיר לה לילתא אשתו למיפק אללונקי
– לצאת על גבי אלונקי ביו"ט. מתרצת הגמרא: שאני ילתא – שונה
הוא דינה של ילתא משום דכתיבא – שפחדה ליפול אם ישאנה
על גבי כסא בלא כיתוף, ולכן התירו לה אף ע"י כיתוף.
אמימר ופר זוטרא מבתפי להו בשבתא דרגלא – היו נושאים אותם
על ידי כיתוף בבית המדרש עד מקומם בשבת שהיו דורשים בה
בהלכות הרגל. וטעם ההיתר, משום ביטתותא – שהם היו נבעתים
מן הציבור שנעמד מפניהם, ופחדו ליפול, ואמרי לה – ויש שאמרו
טעם ההיתר, משום דיוקא דצבורא – שמתוך הרוחק לא יכלו
להגיע מהר למקומם, ויש טורח לציבור לעמוד עד שיגיעו
למקומם.

משנה

בכור בהמה טהורה הוא קדוש מלידתו להקריבו למזבח, ונאכל
לכהנים. ואם נפל בו מום שאינו עובר, נשחט בכל מקום והוא ממון
כהן. בזמן הזה שאי אפשר להקריבו, וכן אסור לשחטו בחוץ, אף
בכור תם צריך ליתנו לכהן וימתין עד שיפול בו מום וישחטנו.
בכור שנפל בו מום, אפילו הוא מום גלוי וניכר לכל כגון שנקטעה
ידו, אינו רשאי לשחטו אלא על פי חכם מומחה שיוורה לו שהוא
מום קבוע המתיר לשחטו. ואם שחטו ואחר כך הראה את מומו
לחכם, רבי יהודה מתירו באכילה, ורבי מאיר סובר הואיל ונשחט
שלא על פי מומחה הרי זה אסור.
בכור בהמה טהורה בזמן הזה ונשפל בו מום מבעוד יום ועדיין לא
הראתו לחכם, שגפול לכור ביו"ט, ומתירא שמא ימות שם, ואסור
לטרוח בהעלאתו אלא אם כן מעלהו לצורך אכילה. לפיכך, רבי
יהודה אומר ידר לבור מוקחה הבקי להבחין בין מום קבוע למום
עובר ויראה

אורח ארעא – מידת דרך ארץ, קא משמע לן שלא יאכל אדם בשר
קודם הפשט וניתוח, שכשהוא ממחר לאכול מבשר הבהמה קודם
הפשט וניתוח נראה זה כרעבתנות, אבל מדינא מותר לאכול בשר
אפילו קודם הפשט וניתוח כיון שהיא בחזקת היתר.
ומצינו אף תנאים שמלמדים דרך ארץ שלא יראה אדם עצמו על
הבריות כרעבתן: כרתגא, לא יאכל אדם שום ובצל מראשו – מצד
ראשו, דהיינו מצד שרשיו, אלא יאכל תחילה מצד עליו, יססיר
את העלין תחילה, ואחר כך יאכל מצד עליו מעט מעט עד שמגיע
לראשו, ואם אכל תחילה מצד שרשיו, הרי זה רעבתן.
כיוצא בו לא ישתה אדם בוסו בבת אחת – בגמיעה אחת, ואם שתה
בבת אחת, הרי זה נגזר – נראה כאדם הלהוט אחר גרונו.
תנו רבנן, השותה בוסו בבת אחת – בגמיעה אחת, הרי זה נגרן.
שנים – אם שתהו בשתי לגימות, זו מדת דרך ארץ, שלשה לגימות,
הרי זה מנסי הרים, שמראה שמחמיר על עצמו יותר מדאי.

ואמר רמי בר אבא, חצובא – עשב ששמו 'חצב' ששרשיו נוקבין
ויורדין בעומק האדמה, ואינו מתפשט לצדדין כלל, ונוטעין אותו
בין השדות שיהיה ניכר הגבול, מקפצו רגליהו דרשינא – ישבור
לעתיד לבוא ליום הדין את רגלי הרשעים, שגולין וחומסים
ומשיגין גבול, והיה להם ללמוד מהחצב השומר על הגבול ואינו
נוטה לצדדין.

נמיצה – נטיעת אילן, שאמרה תורה להמתין שלש שנים מלאכול
פירותיו, מקפצו רגליהו דקצינא – שוחטי הבהמות, שממחרין
לאכול מהבהמה קודם הפשט וניתוח ופעמים שנמצאת טריפה,
ידבועלי נדות – שאינם ממתינים לנשותיהן עד שתטהרנה, שהיה
להם ללמוד מן הנטיעה שהזהירה תורה שלא למחר לאכול
פירותיה בשלש שנים הראשונות.

תורמוסא – מין קטנית, והוא מר מאוד בתחילתו, ושולקין אותו
שבע פעמים ונעשה מתוק וטוב עד שנאכל בקינוח סעודה, מקפצו
רגליהו דשנאיהו של ישראל – עם ישראל ובלשון סגי נהור,
שנאמר ויוסיפו בני ישראל לעשות הרע בעיני ה' ויעבדו את הכעלים
ואת העשתרות ואת אליה ארם ואת אליה צידון ואת אליה מואב
ואת אליה בני עמון ואת אליה פלשתים – הרי מנה כאן שבעה מיני
עבודה זרה שעבדו בני ישראל, ומסיים הכתוב ויעבדו את ה' ולא
עבדוהו.

מדיקת הגמרא: משמע שנאמר ויעבדו את ה' וכי איני יודע שלא
עבדוהו, וא"כ מה תלמוד לומר ולא עבדוהו, אמר רבי אלעזר, אמר
הקדוש ברוך הוא אפילו בתרמוס הזה, ששולקין אותו שבע פעמים
ואוכלין אותו בקניח קטנה לא עשאני בני, שאילו התרמוס הזה
אחר שהקניט את בעליו לשלקו שבע פעמים, הרי הוא חביב על
בעליו ואוכל אותו בקינוח סעודה, ואילו אותי אפילו אחרי
שהקניטוני שבע פעמים והטריחוני להענישם כנגדם בשבע
פורעניות, עדיין איני חביב בעיניהם.

אגב שנוצר קשיות ערפם של ישראל, מביא עוד מאמרים על
עזרתם: תנא משמיה דרבי מאיר, מפני מה נתנה התורה לישראל,
מפני שהן עזין – קשים להכניעם, ולכן נתנה להם תורה והיא
מתשת כחם ומכנעת לבם. וכן תנא דבי רבי ישימאל על הפסוק:
מימינו אש דת למו, אמר הקדוש ברוך הוא, ראויין לללו מפני
עזותן שנתת להם התורה שהיא דת אש ומתשת עזותן. אפיא
דאמרי, דתיקם – טבעם ומנהגם של אלו – בני ישראל, הוא אש,
כלומר עזין הם כאש, שאלמלא (לא) נתנה תורה לישראל אין כל
אומה ולשון יכולין לעמוד בפניהם מרוב עזותן, ופירוש הפסוק
ללשון זה הוא כך, 'מימינו' נתן להם התורה, מפני שה'אש דת למו'
שטבעם עז כאש. והיינו דאמר רבי שמעון בן לקיש, שלשה עזין הן.
ישראל עזין שבאומות, קלב עז שבחיות, תניגול עז שבעופות. ויש
אומרים, אף עז היא העזה שבהמה דקה, ויש אומרים, אף צלק
הוא עז שבאילנות.

שנינו במשנה: שחטה בקשה, לא יביאנה במום על כתפיו, מפני שכן
הוא הדרך להביא את הבשר בחול, והוא זלזול ביו"ט. מביאה